

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

**ОДЕСЬКА ЛІНГВІСТИЧНА ШКОЛА:
КЛАСИЧНЕ І НОВІТНЄ**

Колективна монографія

За загальною редакцією
доктора філологічних наук,
професора Т. Ю. Ковалевської

**Одеса
ПолиПринт
2019**

УДК 81-11Одеса(477)

О 41

*Рекомендовано до друку Вченою радою
філологічного факультету
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
(протокол № 10 від 27.06.2019 р.)*

Колектив авторів:

доктори філол. наук Войцева О. А., Карпенко О. Ю., Ковалевська Т. Ю., Колегаєва І. М., Кондратенко Н. В., Кравченко Н. О., Кутуза Н. В., Степанов Є. М., Форманова С. В.; кандидати філол. наук Ареф'єва Н. Г., Бабій Ю. Б., Гайдук Н. А., Горбань В. В., Дружинець М. Л., Желязкова В. В., Завальська Л. В., Ковалевська А. В., Коляда-Березовська Т. Ф., Кудлай В. О., Лаконська І. В., Ланчуковська Н. В., Лихачова О. А., Лупол А. В., Марчук О. І., Мельник Г. І., Мельник М. Р., Мурадян І. В., Новак О. М., Олінчук В. В., Поліщук С. С., Полянничко О. Д., Романова О. К., Романченко А. П., Славінська М. С., Стойкова Г. Г., Халіна О. В., Хаценко Л. І., Хрустик Н. М., Чень Шаосюн (КНР), Шальов А. С., Шумаріна Т. Ф., Щербак О. В., Яковенко Л. І.; ст. викл. Кравець І. В., Сенік Г. В., викл. вищої категорії Бугаєнко Л. П., викл. Нерян С. О.; аспіранти Кришталь У. В., Кулібаба М. О., Михайленко-Зото О. О., Серебрич А. В., Слішинська Г. М., Степанова С. Є., Яковець А. В.; магістр Бабич Т. В.

Рецензенти:

- Валюх З. О.** — доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології та славістики Київського національного лінгвістичного університету;
- Мосенкіс Ю. Л.** — доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та прикладної лінгвістики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
- Олексенко В. П.** — доктор філологічних наук, професор, декан факультету філології журналістики Херсонського державного університету.

Одеська лінгвістична школа: класичне і новітнє : колект. моногр. / за заг. ред. Ковалевської Т. Ю. — Одеса : ПолиПринт, 2019. — 376 с.
ISBN 978-966-2070-90-3

Черговий випуск колективної монографії присвячено різноаспектному аналізу природи функціонування мови в різноманітних дискурсивних сегментах у синхронному та діахронному вимірах, висвітленню її особливостей у слов'янському і світовому комунікативному просторі, кваліфікації креативних дослідницьких методів реконструкції мовної системи у проекції на презентаційну специфіку. Монографія містить праці вчених Одеської лінгвістичної школи в розмаїтій амплітуді їхніх наукових зацікавлень.

Адресовано науковцям, аспірантам, студентам, усім, кого цікавить лінгвістична проблематика.

ISBN 978-966-2070-90-3

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019.

© Колектив авторів, 2019.

ПЕРЕДМ

РОЗДІЛ І
СИСТЕМ
В КОЛІ С

ДЖЕРЕЛА
ПАРФУМ
В УКРАЇН

МЕНТАЛ
КОСМОП

ВАРИАТИ
В РУССКО
УКРАЇНС

КОНЦЕП
В СЛАВЯ

ЗАУВАГИ
УКРАЇНС

ЕРГОНІМ
ПРОБЛЕМ
СЕМІОТИ

СКЛАДН
УКРАЇНС
У ПЕРШ

ГЕНДЕРН
В ОДЕСЬ

МЕСТО П
В ЯЗЬКО

СЕРБОКР
ІСТОРІЯ

НАЙМЕН
В ГОВІРК

УКРАЇНОМОВНЕ НАВЧАННЯ ІНОФОНІВ У ПОЛІЕТНІЧНИХ УМОВАХ ОДЕЩИНИ (О. К. Романова, Т.Ф. Коляда-Березовська)	96	СТРУ У РО
ЧАСТИНОМОВНА СПЕЦИФІКА НЕОФІЦІЙНИХ ІМЕНУВАНЬ (Г. В. Сенік)	105	ФУН ЄВГ
ОСВОЕНИЕ СЛОВ С ПРОДУКТИВНЫМИ ГРЕЧЕСКИМИ АФФИКСОНДАМИ В РУССКОМ КОММУНИКАТИВНОМ ПРОСТРАНСТВЕ (С. Е. Степанова)	112	СПЕ «НЕ
МОВА ЯК ЗАСІБ ОКРЕМІШНОСТІ НАЦІ (Г. Г. Стойкова)	120	СПЕ ОД ВАС
ДИНАМІКА СЛОВОТВІРНОГО ГНІЗДА ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ РОЗВИТКУ НОМІНАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (Н. М. Хрустик)	126	ЛН ЕК СУ
СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА РУССКИХ И КИТАЙСКИХ СОЧИНИТЕЛЬНЫХ СОЮЗОВ КАК ЯЗЫКОВОЙ УНИВЕРСАЛИИ (Чень Шаосюн)	133	ФУ У П «Б
ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИЧНОЇ Й ГРАМАТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОЯВИ ТА ЗНИКНЕННЯ (Л. І. Яковенко)	138	ЛН М.
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНІ ВИМІРИ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ		РО ЛН
СТИЛІСТИЧНО-ЕКСПРЕСИВНІ ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РОМАНІ І. БАГРЯНОГО «САД ГЕТСИМАНСЬКИЙ» (С. В. Форманова)	145	ХА КО НО НО
ЕМОТИВНІСТЬ ЯК ТЕКСТОВА КАТЕГОРІЯ В УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ПІСНЯХ (В. В. Горбань)	156	ТЕ ЕК ПО
ОСОБЛИВОСТІ ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ІРОНІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ (Н. В. Ланчуковська, В. В. Олінчук)	162	ЛН УМ АН
АРХЕТИПНІ СИМВОЛИ У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ХХ СТОЛІТТЯ (О. А. Лихачова)	172	
ОНІМ <i>УКРАЇНА</i> У ПОЕЗІЯХ В. СТУСА (А. В. Лупол)	181	

*Одеський національний університет імені П. Й. Мечникова,
кафедра російського язика*

ЭМОТИВНОСТЬ КАК ТЕКСТОВАЯ КАТЕГОРИЯ В УКРАИНСКИХ НАРОДНЫХ ПЕСНЯХ

В статье освещены особенности функционирования категории «эмотивность» в украинском народном песенном фольклоре, рассмотрены разновидности маркерных систем фольклорной поэтической речи.

Ключевые слова: поэтическая речь, эмотивность, эмотивный фон.

*Odessa National I. I. Mechnikov University,
Department of Russian Language*

EMOTIVITY AS A TEXT CATEGORY IN UKRAINIAN FOLK SONGS

The article highlights the features of the functioning of the "emotive" category in Ukrainian folk songs, discusses the varieties of marked elements of the system of folkloric speech.

Key words: poetic speech, emotivity, emotive context.

УДК 811.111.342

Н. В. Данчукowska,

*к. філол. наук, доц.,
доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови,
Одеський національний університет імені П. Й. Мечникова,*

*к. філол. наук, доц.,
доцент кафедри англійської мови №2,
Одеський національний університет «Одеська морська академія»,*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОСОДИЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ ІРОНІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Статтю присвячено опису результатів електроакустичного аналізу просодичних характеристик іронії в порівнянні з результатами передп'ятого аналізу відповідних сприйманих характеристик, у результаті чого було доведено існування певних частотних, темпоральних та енергетичних маркерів іронії в англійському художньому дискурсі.

Ключові слова: іронія, просодія, аудитивний аналіз, електроакустичний аналіз, частота основного тону, інтенсивність, темп.

Іронія є складним і багатограничним мовним явищем, що функціонує в різних комунікативних сферах і, особливо, в художньому мовленні. Складність вивчення іронії полягає в тому, що відомо два різні підходи до дослідження даної проблеми. Це, по-перше, підхід естетико-літературознавства до трактування терміну «іронія» і, по-друге, більш вузький ракурс дослідження у вивченні іронії в лінгвістиці. Термін «іронія» має два різні значення, які, проте, не взаємовиключають один одного: «іронія» – це 1) один з компонентів естетичної категорії комічного і 2) назва певного стилістичного прийому [1, с. 352].

У проведеному дослідженні аналізуються основні питання, пов'язані з проблемою функціонування інтонаційних засобів вираження іронії в сценічному мовленні. Рішення цієї проблеми викликає труднощі у зв'язку з тим, що кожен із аспектів даної проблеми (модальність із її багатоплановістю і тісним зв'язком з іншими мовними категоріями та інтонація з її багатфункціональністю) являє собою назвичайно складну систему, а їх взаємодія ще в більшій мірі ускладнює дослідження [4; 5; 6]. В цих умовах очевидна необхідність системного підходу для адекватної інтерпретації результатів експериментального дослідження. Вирішального перевагою даного підходу є те, що аналіз вивчаємої системи (у нашому випадку інтонаційних засобів вираження іронії в англійському усному мовленні) виконується не лише в плані встановлення внутрішньосистемної структури, але і функціональної організації об'єкту в реальних умовах. Вивчення механізмів виникнення та функціонування розглядаємого явища в інтонаційній побудові мовлення виявились одним із головних напрямків дослідження.

Метою цієї статті є вивчення особливостей інтонаційної організації іронічних висловлювань у сценічному мовленні. Відповідно до поставленої мети заданою даного дослідження стало вивчення характеру взаємодії інтонаційних засобів, що приймають участь у вираженні іронії.

Матеріалом дослідження слугували фрази, які містять іронію, із англійської та американської художньої прози XIX–XX сторіч, записані у виконанні англійських акторів, загальним обсягом звучання 20 хвилин.

Дослідження проводилося комплексним експериментально-фонетичним методом, що включає аудиторський та електро-акустичний види аналізу мовленнєвого матеріалу, а також лінгвістичну інтерпретацію отриманих даних.

При проведенні визначались характеристики промовляємих фраз за наступними мовленнєвими категоріями:

- 1) гучність: голосно, норма, тихо;
- 2) темп вимовлення: швидко, норма, повільно;
- 3) висотний рівень: високо, середньо, низько;
- 4) тип фінального тону: низький низхідний, низький висхідний, високий низхідний, високий висхідний, низхідно-висхідний, висхідно-низхідний.

Аудиторський аналіз досить ефективно використовується при формулюванні гіпотези [3]. В рамках статистичного методу передбачається не тільки метод статистичної обробки, але і статистичного аналізу, який дає можливість виділити значущі для об'єкту дослідження фізичні властивості, а потім співвіднести їх з певними мовними значеннями.